

Palol i Bertrana, una aventura periodística paral·lela

JAUME FABRE

El mes d'agost de l'any deu es publicava a Girona el primer número del setmanari "Catalanitat". Fa setanta-cinc anys, exactament, en el moment que escric aquestes ratlles.

"L'aparició del primer número –explica Miquel de Palol a "Girona i jo"– va ésser, per a nosaltres, un esdeveniment; la ciutat, sospito que no degué adonar-se'n massa".

Miquel de Palol n'era el director, però cal donar a aquest mot un significat situat dintre el context del periodisme local de fa tres quarts de segle, tanmateix ben diferent de l'actual.

Aleshores eren més evidents els interessos polítics que representaven els mitjans de comunicació i no hi havia plantejaments empresarials. Si algun diari era negoci, era un negoci de família, i si no ho era, tothom sabia qui era el mecenes. Les despeses eren mínimes, perquè els costos d'impressió eren reduïts i amb poc personal n'hi havia prou. Els col·laboradors i les estisores feien la resta.

Una colla d'amics podia plantejar-se de fer un setmanari sense gaire problemes, sempre que estiguessin disposats no solament a treballar de franc sinó fins i tot a posar-hi uns quants diners. Establir si el que feien era periodisme o no, ja és una altra qüestió.

Miquel de Palol, en emprendre l'aventura de "Catalanitat", ho tenia clar: *"El periodisme i la política era allò que a nosaltres –poetes locals, segons les gasetilles encomiàstiques– ens mancava perquè se'ns reconegués personalitat. Calia, doncs, introduir-se al periodisme".*

Van reunir-se un grup d'amics, cadascun va fer una petita aportació econòmica, van buscar un "home de

Miquel de Palol en un dibuix de Pardiñas, 1935.

palla" que constés com a director a efectes legals –un popular enllustrador a qui deien el "Dimoni"– i Miquel de Palol va assumir la direcció efectiva, que volia dir espavilar-se cada setmana per aconseguir, sense gaires despeses, l'original necessari per a omplir quatre fulls.

El nom de Miquel de Palol mai no va aparèixer en el setmanari. Ni, òbviament, a la capçalera, ni signant cap col·laboració. Va utilitzar sempre el pseudònim "Epicur" i en alguns casos la inicial "P.". Si hi va escriure altres coses, no les va signar i no podem, a hores d'ara, saber-ho. Però la feina bàsica d'un director no és escriure, sinó fer que el producte surti dignament.

Catalanitat i Ciutadania

"Catalanitat" duia el subtítol de "Setmanari Nacionalista Republicà". L'única col·lecció que se'n conserva a la Biblioteca de la Casa de Cultura de

Girona és incompleta. El primer número que hi ha és el 12, corresponent al 23 d'octubre de 1910. Palol no explica al seu llibre de memòries la data d'aparició del primer número, però tractant-se d'un setmanari, i suposant que no hi hagué cap interrupció, pot suposar-se que fou el 7 d'agost de 1910.

La col·laboració conservada passa del número 12 al 21 i després salta al 34. A partir d'aquest, hi ha tots els números fins al 46, que és l'últim, amb data del 24 de juny de 1911.

"Catalanitat" va aparèixer al mateix temps que "Ciudadanía", un diari també republicà en castellà que dirigí Prudenci Bertrana, amic de Palol. Però "Ciudadanía" representava un sector republicà gironí diferent del de la gent que feia "Catalanitat", i diferent també del republicanisme que defensaven els Rahola a "L'autonomista".

Bertrana explica a "El vagabund" –reeditada fa pocs mesos– les peripè-

m de Palol

CATALANITAT

SETMANARI NACIONALISTA REPUBLICÀ

Any I	REDACCIÓ: Puçada a la Catedral, 2. primer	Girona, 23 Octubre 1910	PREUS DE SUSCRIPCIÓ	Núm. 12
	ADMINISTRACIÓ: Portal Nou, 18 Entre els llibres de venda són de la responsabilitat dels seus autors. No s' retornen els originals		Girona: 150 Ptes. Trimestre Espanya: 2 " " Any Estranger: 12 " " Any	

Capçalera del setmanari "Catalanitat" que dirigia Miquel de Palol.

CIUDADANIA

Diario Republicano Autonomista
de Avisos y Noticias

ANO I	Gerona 29 de Julio de 1910	NÚM. 0
PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN	OPICINAS:	
Gerona, un mes. 1 pta.	RAMBLA DE LA LIBERTAD, 33	
Provincia, tri-estre 4 plus.	GERONA	

Capçalera del numero 0 de "Ciudadanía", el diari que dirigia Prudenci Bertrana.

cies que va passar en la direcció de "Ciudadanía". Dóna noms suposats, però no és difícil identificar el seu García Rodríguez de Lafuente com al real Eduardo Fernández del Pozo, advocat de Jaén que va presentar-se a les eleccions legislatives del 8 de maig del 1910 per la circumscripció de Girona. Palol, a "Girona i jo", encara fa més broma amb el nom d'aquest polític que va aterrar no se sap com a Girona: "S'anomenava del Pozo i del Río; per això els seus contraris li deien "Humedades".

Fernández del Pozo no va sortir per poc i el 29 de juny va tornar per a participar a la festa que els republicans organitzaven cada any a Girona en record dels militars Ferrández i Bellés, afusellats el 1884. Aprofitant la seva estada aquí, proposà de crear

un diari que fos l'òrgan de la "Lliga Republicana" en la qual de cara a les eleccions de maig del 1910, es coalitzaren diversos corrents republicans de Girona: lerrouxistes, unionistes i federals. Es va negociar amb la família Rahola per tal que "El Autonomista" es convertís en aquest òrgan d'expressió, però no va haver-hi entesa, perquè Del Pozo volia que els Rahola renunciessin a la propietat del diari i aquests només eren disposats a renunciar a la direcció.

Per això es va crear un diari nou, amb el nom de "Ciudadanía", i es va encarregar la direcció a Bertrana, en circumstàncies que ell explica prou bé a "El vagabund", i amb un sou no gaire brillant: 150 pesetes al mes, segons confessa. "El Autonomista" assegurava però que ni això cobrava. En un article

publicat el 2 de juliol de 1911 i titulat "Política Republicana Local", dóna la seva versió sobre el naixement i l'evolució de "Catalanitat" i "Ciudadanía" i informa que el sou del director d'aquest últim diari era de 125 pesetes i el de l'administració de 75 pesetes "sin que para proveer esos cargos fueran llamados aquellos republicanos de combate que se han distinguido por su consecuencia y su tenacidad en defender los modernos ideales".

El número zero de "Ciudadanía" va sortir el 29 de juliol de 1910, una setmana abans que el primer número de "Catalanitat". El diari es va publicar fins al 31 de desembre del 1910. Una setmana després tornava a sortir, convertit en setmanari. L'antic "Ciudadanía, diario republicano autonomista de avisos y noticias" s'havia convertit en "Ciudadanía, semanario republicano autonomista, segunda época". Van sortir-ne vint-i-dos números, del 8 de gener de 1911 al 18 de juny de 1911. Recordem que el "Catalanitat" dirigit per Palol va sortir fins al 24 de juny de 1911. Així, doncs, el diari/setmanari castellà dirigit per Bertrana i el setmanari català dirigit per Palol van néixer i morir junts.

El centre Nacionalista Republicà

En el moment de la mort dels setmanaris "Ciudadanía" i "Catalanitat", Bertrana tenia 44 anys i Palol en tenia vint-i-cinc. Cap dels dos no reconeix als seus llibres de memòries cap mena de militància política i es refereixen a les respectives experièn-

SANS

Als baixos del número 11 del carrer de les Ferreries Velles hi havia la impremta Llach, on va començar-se a imprimir "Catalanitat".

SANS

Al número 16 del carrer dels Mercaders hi havia el café Girona, on es trobaven els federals que van promoure "Ciudadanía" com a diari unitari del republicanisme gironí.

Palol i Bertrana

cies periodístiques com motivades per necessitats crematístiques, en el cas de Bertana, o per uns vagues ideals literaris i polítics, en el cas de Palol.

Tammateix, els mitjans de comunicació que van dirigir tenien una clara significació política. "Catalanitat", sense confesar-ho a la capçalera però, sense deixar cap marge al dubte amb el seu contingut, era l'òrgan a Girona del Centre Nacionalista Republicà, que s'havia constituït a Barcelona el desembre del 1906. "Catalanitat" era a Girona, setmanalment, el que "El poble català" era a Catalunya, diàriament. El partit havia estat format per dissidents de la Lliga Regionalista, com Jaume Carner, Ildefons Sunyer o Lluhí i Rissech i s'adreçava a una clientela de petits botiguers i menestrals. Malgrat el conservadorisme evident del partit en certs aspectes, va mantenir una posició d'obertura a l'esquerra i dintre seu es formaren militants que després anirien a posicions revolucionàries d'esquerra. L'ambigüitat centrista i socialdemòcrata d'aquest partit, el seu nacionalisme i el seu republicanisme, eren un bon acolliment per als joves catalanistes d'empena.

El CNR va mantenir sempre un clar distanciament respecte als radicals lerrouxistes, i això va fer que no

Preços de Suscripció

Girona... 550 Ptas. l'any. Fuera... 700 Id. Id. Estrangers, 250 Id. Id.

Anuncios y Remisión a precios convencionales.

No se admite colaboración espontánea.

Ciudadanía

Semanario Republicano Autonomista

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN: Boles Republicana - Calle del Carme - Núm. 1

PROLEGÓMENOS SOCIALES

El fin común y las facilidades (*)

Un erudito criterio de comunitariedad hace que muchas veces se enjunen partidos políticos...

UN PROCESO CONTRA CIUDADANIA

El Director va a ser juzgado en Consejo de guerra. Lo han descubiertos España Nueva y El País, de Madrid, por lo tanto es inútil que nosotros continuemos llamándolo. A raíz de la denuncia, comunistas de Madrid se quejaron y se quejaron en los círculos de la izquierda...

LITERATURA

Ultra-terrena

La vida s'ha acabat. La llum i la vida en situacions eternes d'el i crum... trena en la cima, brillant i...

El primer número de "Ciudadanía" convertit en setmanari informava a portada que "El director va a ser juzgado en Consejo de guerra".

s'integrés -com tampoc no ho van fer els socialistes amb qui mantenia relacions excel·lents a la "Liga Republicana de Girona" que va propiciar Eduard Fernández del Pozo de cara a les eleccions del maig del 1910. Sí que s'hi van integrar, en canvi, els del Centre d'Unió Republicana del carrer del Carme, els lerrouxistes i els del Partit Republicà Federal a Girona.

Com ja hem comentat, la Lliga no va obtenir per poc un escó, però Fernández del Pozo va voler mantenir la unió aconseguida, pensant en unes noves eleccions. Per això va fundar "Ciudadanía", que va néixer clarament com a

Política Republicana

La Asamblea Municipal de la Unión Republicana... Los republicanos de la Unión Republicana... El fin común y las facilidades... El Director va a ser juzgado en Consejo de guerra... Ultra-terrena... Ciudadanía... Semanario Republicano Autonomista

Prudenci Bertrana va publicar en lloc molt destacat un article signat contra la Unió Republicana en el setmanari "Ciudadanía" que tenia la Redacció i Administració a la seu de la Unió Republicana, com pot llegir-se a la capçalera. No és estrany que el setmanari morís dos números després.

portaveu de la "Lliga Republicana" i com a mitjà de comunicació obert per igual als Unionistes, als radicals i als federalistes.

El partit Federal i la Unió Republicana

Fernández del Pozo, ell mateix, provenia del "Partido Republicano Democrático Federal". Com va venir a parar a Girona i va aconseguir que els federalistes gironins amb qui tenia relacions més directes convencessin els del centre del carrer del Carme i els lerrouxistes per anar junts a les eleccions, és un misteri difícil d'aclarir. El seu home a Girona era el president del Partit Republicà Federal, Albert Balari, maçó, funcionari municipal i professor a l'Institut. Ell fou el president del Consell d'Administració de "Ciudadanía". Però malgrat la pertinença al federalisme dels promotors del diari, aquest va mantenir-se fins al final fidel a la idea d'unitat proposada per la

El solar on va haver-hi el centre d'Unió Republicana al carrer del Carme és en venda actualment. L'edifici fou enderrocat en els primers temps de l'alcalde Nadal quan ja era en molt mal estat. S'hi accedia per l'escala que es veu darrera la reixa.

Lliga Republicana, tot i que aquesta Lliga no era altra cosa que una coalició accidental que va dissoldre's per si sola un cop acabades les eleccions.

Per què van anar a buscar Prudenci Bertrana com a director? Ell no ho aclareix, a les seves memòries, i Palol dóna una explicació que sembla convincent: *"El metge filòsof director del Manicomí Provincial, biliós i magnètic, Diego Ruiz, que estava en aquells moments al capdamunt de la seva batalladora popularitat, va convèncer el bon Bertrana que, per mitjà d'una migrada remuneració, s'encarregués de dirigir-lo, pensant que en emportar-se'ns un bon element, nosaltres defalliríem"*.

Però el grup de nacionalistes republicans del qual formava part Palol no va defallir i va aconseguir treure el seu portaveu "Catalanitat" al mateix temps que la "Ciudadanía" que representava els federals, els unionistes del carrer del Carme o algun residu llerrouxista. Palol i Bertrana, bons amics, van trobar-se així fent-se la competència periodística i política sense tenir, cap dels dos, vocació política ni periodística.

La baralla Palol-Bertrana

Van haver de mantenir, fins i tot, alguna agra polèmica, des de les planes dels diaris respectius. Tot va començar amb un article publicat a "Ciudadanía" sota el títol de "Por una regla de tres sin incògnita", escrit per Bertrana. Palol li va contestar des de "Catalanitat" en un to que sembla

impropi d'amics. No disposem del text, ja que el número on es va publicar no es conserva a la col·lecció de la Casa de Cultura. Però en coneixem alguns paràgrafs per la contrarèplica que li va fer Bertrana al número de "Ciudadanía" del 7 de desembre de 1910. Palol, que escrivia la seva rèplica com una carta adreçada personalment a Bertrana, li recordava que *"moltes vegades ens havia dit que ell no tenia cap idea política, que lo mateix podia dirigir un diari llerrouxista que un diari carlí, mentres el retribuïssin"*.

Bertrana es lamentava en la contrarèplica del to ofensiu emprat per Palol, desmentia haver fet mai una afirmació semblant, i al·ludia a l'afirmació que aquell feia que no era el director de "Catalanitat": *"Si él realmente no es el director —escribia Bertrana— al menos lo propagaba por ahí con aquel su aire de modestia y con aquel su natural engreimiento que es lo más delicioso de su persona"*.

Palol, certament, no era el director oficial de "Catalanitat", ja que, com hem dit, hi van posar un home de palla, pràctica habitual en aquell temps, però ell sempre va mantenir, extraoficialment, que era qui realment dirigia el setmanari. La família de Miquel de Palol conserva un àlbum amb bona part dels articles publicats per ell a "Catalanitat", i a la portada d'aquest àlbum, manuscrita pel mateix Palol, s'hi llegeix: "Llibre província d'Epicur, editat en les columnes del setmanari "Catalanitat" per l'any de MIMX i MIMXI. M. de Palol, director". Epicur era el pseudònim amb què

signava tots els seus articles al setmanari.

Els articles de Palol

Gràcies a aquest àlbum de retalls que el mateix Palol es va confeccionar podem conèixer avui part de la seva obra periodística, ja que en la col·lecció del setmanari que es conserva a la Casa de Cultura de Girona no hi ha cap número on s'hi publicués una col·laboració seva. A l'àlbum de retalls, d'altra banda, no hi fa constar el número en el qual van aparèixer els articles retallats. Són catorze, entre els quals hi ha tant la crònica de costums, com la mordacitat periodística, composicions en prosa d'un lirisme desbordant, notes necrològiques, comentaris de llibres, i fins i tot confessions dels seus amors. No figura a l'àlbum de retalls la rèplica a Prudenci Bertrana ni dos articles que també amb el pseudònim Epicur publicà a "Ciudadanía", el setmanari català en què es fusionaren "Catalanitat" i el castellà "Ciudadanía".

El fracàs de la UFNR a Girona

Aquesta fusió fou una conseqüència lògica de la crisi que patien tant el setmanari dirigit per Palol com el diari —després setmanari— dirigit per Bertrana. Però fou també una conseqüència lògica dels intents de formar a Girona la UFNR. La Unió Federal Nacionalista Republicana s'havia constituït a Barcelona, de la unió del CNR, el Partit Federal i la Unió Republicana, el 24 d'abril de 1910, i com a tal va concórrer a les eleccions legislatives de maig. A Girona, com ja hem explicat, els republicans van presentar-se a aquelles eleccions coalitzats en una "Lliga" més àmplia, però on no hi havia el CNR. Tampoc per a les provincials de març de 1911 no s'havia pogut formar la UFNR a Girona, però de cara a les municipals de novembre van començar-se a fer passos en ferm.

"Catalanitat" feia saber, en el número de sant Jordi de l'any 1911, que *"el CNR, en sessió extraordinària, acordà per unanimitat fer les gestions necessàries per arribar a la perfecta unificació dels tres partits que arreu de Catalunya componen la UFNR"*. El Partit Republicà Federal de Girona feia saber, al mateix temps, a través de les planes de "Ciudadanía" (nº 121), que havia decidit ingressar a la UFNR.

Els problemes van venir per la part de la Unió Republicana. El mes de maig, en una assemblea al Centre del carrer del Carme, van decidir formar part de la Conjunció Republicano-Socialista que constituïa una minoria a

Prudenci Bertrana, bon amic de Palol, obligat a fer-li la competència periodística i política.

Palol i Bertrana

les Corts, però no adherir-se a la UFNR. Un acord pintoresc que motivà airades crítiques de federals i nacionalistes. Prudenci Bertana fou el més dur. En un editorial del setmanari "Ciudadanía" va atacar despietadament la Unió Republicana de Girona per no ingressar a la UFNR. "Catalanitat" va reproduir íntegrament aquest editorial, afegint-hi un comentari en el qual elogiava el fet que Bertrana es posés "resoltament al costat de l'esquerra catalana" i fuetegés "noblement l'indecisió que ha caracteritzat i caracteritza els republicans de l'antiga Unió".

El més bo és que "Ciudadanía", que aleshores ja s'havia convertit en setmanari, tenia com adreça legal, en aquells moments, el centre republicà del carrer del Carme, seu de la Unió Republicana criticada des de les planes del setmanari. "Ciudadanía" havia estat sempre, a més, portaveu oficiós de la Unió. Però el nacionalisme de Bertrana, i el federalisme del president del Consell d'Administració del setmanari foren segurament el que va impulsar aquell editorial que suposava el trencament de la idea que "Ciudadanía" havia representat des del principi. La "Lliga Republicana" que n'havia originat el naixement ja no era res, i la UFNR que veia amb bons ulls l'equip directiu de "Ciudadanía" no podia portar-se a bon port a Girona per la intransigència de la UR.

"Ciudadanía", i el retrobament de Palol i Bertrana

Dos números després d'aquell editorial, el setmanari "Ciudadanía" desapareixia i es fusionava amb el setmanari "Catalanitat". Naixia així, en català, "Ciudadanía". Palol i Bertrana degueren fer-se una abraçada que deixés en l'oblit el que s'havien dit a través de les planes dels mitjans que dirigien, i van tornar a treballar junts com a bons amics. Bertrana va ser el director del nou setmanari que refonia els anteriors –al número 8 hi ha una nota que ho deixa ben clar– i Palol va col·laborar-hi amb alguns articles, almenys dos, que aparegueren signats amb el pseudònim "Epicur" sobre Teodor Llorente i sobre Apel·les Mestres.

Però la vida d'aquest setmanari fou curta. El míting de constitució de la UFNR a Girona només amb federals i nacionalistes, que s'havia de fer la segona setmana d'agost del 1911, va haver-se d'ajornar per la mort de Josep Maria Vallès i Ribot, que l'havia de presidir. Els problemes s'acumularen. Bertrana era en una posició personal difícil després del procés militar a què fou sotmès per un article publicat al diari "Ciudadanía". El mes

Miquel de Palol va publicar a les planes del setmanari "Catalanitat", que ell dirigia, un diàleg, potser imaginari, potser real en part, entre ell mateix i un aspirant a redactor. El signà amb el pseudònim "Epicur", que utilitzà normalment per als treballs periodístics gironins, i el va obrir amb una cita de Larra, com a mostra clara de la intencionalitat de l'article. És un dels seus millors treballs publicats a "Catalanitat", i serveix per conèixer la visió que tenia de l'ofici que va exercir ocasionalment durant dos anys a Girona. El reproduïm a continuació:

Periodisme

"Quisiera ser cómico..."
(Larra)

B

ella terra la nostra! d'aquell sol que exagera les coses tenim fet l'esperit i no podem pas ésser responsables de les nostres mentides.

Estava ahir en la redacció, fullejant els periòdics de "províncies": Tenia al meu davant els deliciosos articles espanyols d'en "Fígaro" els quals m'havien fet sentir la sana ironia del "Ya soy redactor", i la placidesa del no fer res m'havia aclofat a una beatitud fresca, quan uns tímids trucs donats a la porta de la cambra em tornaren a la realitat.

Vaig fiançar al meu nas els lents d'or, vaig cercar còmoda postura en la butaca, i obrint a l'atzar els llibres –i sucant la ploma com si el visitant em sorprengués en una intensa febre de treball– donguí ordres d'entrar al desconegut que s'havia aturat porugament al pas de la porta.

Seria vostè el redactor que es firma "Epicur", tal volta?

En què podria jo servir-lo?

...i després del prolegomen que els bons modes i la urbanitat exigeixen –com són d'interessar-se per la mútua salut, d'excusar-se de l'atreuïment d'interrompre, de preguntar el nom del personatge amb qui es té el gust de parlar, d'oferir una de les cadires sobreres i de tants i tants compliments– ens vàrem trobar fit a fit, embrancats en una interessantíssima conversa jo en primera persona– i el meu interlocutor.

Era aquest un jove dels que bé podríem incloure entre la classe incolora; ni alt ni baix; ni flac ni obès; ni ros ni morè; vestia correctament, sense ésser elegant; i si bé de primer antuvi la seva paraula era indecisa i vergonyosa, s'anava a poc a poc reanimant, fins que esdevingué a la fi atrevida, segura i declamatorià.

Vostè s'estranyarà de la meua inoportuna visita, mes, venia a demanar-li un consell.

Si és que puc donar-li...

Ho suposo. Jo sóc un jove empleat, amb un sou anual de cinc mil rals i voldria dedicar-me a la política.

A la política?

Com que la nació està desorientada, ara, crec que és la millor ocasió.

Sens dubte. Mes, vostè ja s'haurà fet aquest propòsit amb una fi preconcebuda.

Calculi-ho. No crec que vostè em cregui tan innocent: Si amb les meves batalles jo puc aconseguir un augment de sou suposo que hauré abastat el que em proposava.

Llavors vostè desitjaria figurar en la política d'oposició, em sembla.

Això era, precisament, el que em feia dubtar i venia perquè vostè m'aconsellés. Ja veurà: Això de la política m'atreu; sóc jove, no m'espanta el que diran i penso obrir-me pas ben prompte, sense miraments al que calgui fer. No dubto que vostè té els dots necessaris per ésser un polític de nota. Domina ja l'oratoría?

Ja veurà: No la crec pas necessària. Un periodista no ha de parlar jamai en públic.

Llavors és que vostè pensa dedicar-se a la premsa.

És on es cullem millors fruits. Jo tinc alguns amics a dins d'algunes redaccions. Jo mateix sé com es porta, això de les intrigues polítiques, i penso complir la meua comesa tan bé com els altres.

No dubto que vostè estarà iniciat, quan ha pogut fer tal resolució... Al mateix temps deurà conèixer les millors obres polítiques, socials i econòmiques, antigues i modernes i deu haver-se fet un clar judici sobre totes.

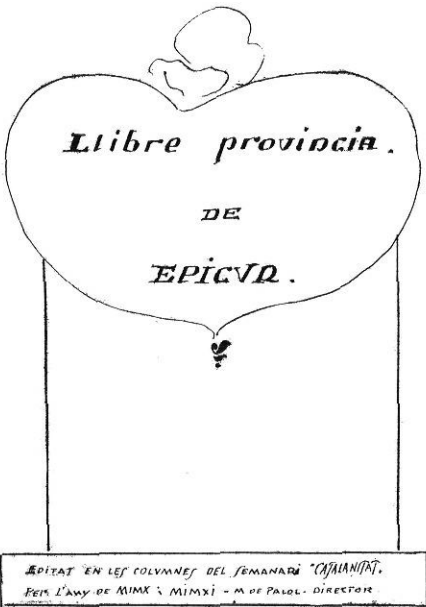
Alguna cosa, no diré que no: Mes no considero de tan cabdal importància, com vostè vol suposar, conèixer-les.

Deu tenir, almenys, coneixements generals de les ciències; si no una carrera, un títol de batxiller; per demostrar haver llegit la història, la gramàtica, les ciències exactes, la filosofia, la química...

Oh no! Això ho supleix fàcilment un diccionari enciclopèdic.

I, llengües? Deu tenir coneixements de grec, posseir el llatí, llegir perfectament l'alemany o l'anglès...

m de Palol

Portada del quadern personal en el qual Palol aplega la seva producció periodística.

Cà! Amb una mica de francès per arreglar alguna lleugera traducció n'hi ha suficient. La qüestió és saber distingir, la resta ¿Per què és necessari?

Jove, jo reconec en vostè unes grans qualitats per a la fi que es proposa.

Realment, jo pensava: vet aquí les millors condicions per ésser periodista; tenir ambició i ser ignorant, per a millor atreviment, de tot... Ja no cal més que una ploma i una cadira en qualsevol redacció de qualsevol full diari.

Vostè té gran coneixement de l'ofici -vaig dir-. La qüestió és ésser periodista: Davant els altres, sobretot, adopti una "pose" de suficiència, doni copets a l'espatlla de qui suri en política, en ciència, en literatura; prodigui alabances, tingui bona correspondència adulatora amb els personatges més eminents o més de moda i ensenyi als amics les relacions que vostè tingui amb ells, i la resta ja s'anirà fent.

La qüestió és ésser periodista. Quan no tingui idees, tradueixi; quan no tingui opinió pròpia en un assumpte, limitis a copiar les quartilles que el seu principal li dicti; i no dubti mai de la moralitat del xantatge si aquest va acompanyat d'un bitllet de cent pessetes.

¿Que vostè no té ni els més remots coneixements d'una cosa? No hi fa res; parli'n amb ironia, la qual cosa ja l'excusa d'argumentar. La ironia l'ha de cultivar molt bé. Burlis de tot, però en particular de tot el que vostè tingui de dolent. Per exemple: Vostè és empleat? Doncs digui que a la ciutat seva no hi ha vida, ni iniciatives, ni entua-

Lliberals de per riure

Una i altra, quant es Ciutadania arriba al capítol de la comparativa cívica i política... Els republicans que no són liberals... Els liberals que no són republicans... Els liberals de per riure...

Arrencada de un gran prestigi

Una i altra, quant es Ciutadania arriba al capítol de la comparativa cívica i política... Els republicans que no són liberals... Els liberals que no són republicans... Els liberals de per riure...

"Catalanitat" i "Ciudadanía" van fusionar-se en "Ciudadania", un setmanari que va durar només dos mesos, i que es presentava com a portaveu de la UFNR. Heus ací l'últim número.

siasme per culpa de "l'empleomania" que pateixen els governs. Vostè és un ignorant? Doncs parli que aquí tot és incultura, que "en tal" no sap escriure, que "en tal altre" no sap astronomia. Vostè ha estat un romàntic? Ha fet versos a la lluna? Doncs, fuetada als poetes! Tot això, si altra cosa no, privarà que demà els seus contraris ho aprofitin per combatre'l; en aquest cas, els podria acusar de falta d'originalitat o de plagiari.

Amb aquest, precisament, amb els que puguin fer-li una mica d'ombra, ha d'ésser desprietat. Contra ells, li serà permès tot, en veritat i en mentida; des de la calúmnia rufianesca fins a l'amenaça; tant en el terreny de les idees com en la seva vida privada. Sobretot en aqueixa última que és la que dona més plaer a la multitud. Això encara que s'amagui en el pseudònim; no importa. Si així ho fa, si sap seguir els seus consells, no dubto, jove, que ha de treure'n profit ben prompte: arribarà la fi primordial que es proposa: El termeran els covards; l'adularan els ambiciosos i traurà honra i profit del seu ofici. Car no dubto -ja que vostè, ni té cap idea, ni s'ha proposat tenir-ne- que, mitjançant una bona gratificació, demà traspasarà la seva ploma al camp contrari, si als altres els és necessari que així sigui.

Mes ara cal afegir-li una cosa; la intenció de vostè és molt bona, mes, jo no sé pas si avui per avui trobarà lloc en cap redacció. De joves de les qualitats de vostè, ja totes les redaccions en són plenes.

de gener havia passat el consell de guerra, el mes de febrer havia començat un exili no consumat. Condemnat a sis messos, el capità general dissentí la sentència i el Consell Superior de Guerra l'absolgué. Va rebre la proposta de dirigir a Barcelona "La Campaña de Gràcia" i "L'Esquella de la Torratxa". L'acceptà, pel mateix sou que cobrava a Girona: 125 pessetes al mes.

L'últim número de "Ciudadanía" -el vuitè- va sortir el 27 d'agost. L'acord dels federals republicans nacionalistes i dels federals amb la Unió Republicana no va ser possible a Girona. Bertrana va marxar a Barcelona el mes d'octubre.

Palol explica així a les seves memòries aquelles dies:

"El fet és que, després de moltes converses, Catalanitat i Ciudadania (el d'ells) es varen fondre. Però nosaltres perquè deixàvem la tasca a mans d'ells, i ells perquè es refiaven de nosaltres, el fet és que la nova publicació al cap de pocs dies va morir d'esgotament sense pena ni glòria. Malgrat la mort periodística, l'enraonament entre els dos grups no va pas acabar-se encara (...) Les converses continuaven: la unió, de bon grat, tots la volíem (...) però la unió no fou possible. Restàrem, bon temps després, al marge d'aquelles coses".

S'acabava una època per a Palol i per a Bertrana, una època de la política i del periodisme a Girona; un temps únic, que jo no tornaria. Palol, comentant la marxa de Bertrana a Barcelona, escrivia: "Era un altre que es despenia de la colla; per raons comercials o per haver-se creat una família, ja ho havien fet alguns altres: els llocs d'esbarjo i de bohèmia -la tertúlia del Cafè Vila, o els ressopons de Can Barris- també desaparegueren. I escriure, sense estímuls, sense el grup en què ens compreníem i ens animàvem mútuament, s'anava fent cada vegada més disminuint i escàs".

Palol va començar a treballar en una empresa comercial, i la seva activitat periodística, a partir d'aleshores, es limità a algunes col·laboracions que va enviar a Bertrana mentre aquest fou director de la Campaña i de l'Esquella, i que signava amb el pseudònim Narcís. Al primer número de "Victors" (gener del 1936), va escriure-hi una salutació patriarcal. El cens dels seus treballs al món de la premsa anteriors a "Catalanitat" es limita a la participació a "L'Enderroc" (1902) i a "Armonia" (1905-1906), publicacions giro-nines més literàries que periodístiques. Per això l'aventura periodística de Palol ha de limitar-se als anys deu i onze i a l'experiència molt concreta de "Catalanitat", de la qual n'hem presentat aquí algunes pinzellades.